

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 21
від 15 січня 2020 року

**Про проект Закону України
“Про внесення змін до деяких законів України
щодо стимулювання економічного розвитку та забезпечення соціальної
стабільності гірських та високогірних населених пунктів”
(реєстр. № 2003-1 від 03.09.2019)**

Головним комітетом з опрацювання законопроекту є Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

Законопроект надіслано Комітету з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України Разумкова Д.О. для розгляду в установленому порядку.

Проект Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання економічного розвитку та забезпечення соціальної стабільності гірських та високогірних населених пунктів” (реєстр. № 2003-1 від 16.09.2019 р.), внесений народними депутатами України Лопушанським А.Я., Княжицьким М.Л. в порядку законодавчої ініціативи, за твердженням авторів має за мету посилення державних гарантій для громадян, які проживають у населених пунктах, які мають статус гірських та високогірних, та покращення соціального захисту та стимулювання економічного розвитку регіону.

Законопроектом передбачено:

- виокремити в окрему категорію високогірні населені пункти, які розташовані на висоті 600 метрів і вище над рівнем моря, за умови, що не менш як 50 % сільськогосподарських угідь у межах населеного пункту розташовані на схилах крутизною 20 градусів і більше;

- посилити державні гарантії соціально-економічного розвитку населених пунктів, яким надано статус гірських, зокрема гарантування державою електрифікації гірських населених пунктів, здійснення заходів щодо покращення екологічного стану таких територій, гарантування дотацій та субвенцій з Державного бюджету України місцевим бюджетам таких населених пунктів;

- розробити та затвердити державну цільову програму розвитку гірських населених пунктів;
- законодавчо закріпити пріоритети державної політики розвитку гірських населених пунктів;
- уточнити норми закону щодо надання пільг громадянам, яким надано статус особи, що проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського, а також передбачити право осіб, які та/або батьки яких мають такий статус, брати участь у конкурсі за результатами вступних випробувань у вищому навчальному закладі у межах установлених квот прийому до вищих навчальних закладів;
- при формуванні спроможних територіальних громад враховувати, що кількість навчальних, медичних закладів, закладів культури не може бути меншою ніж кількість таких закладів, що була до моменту утворення;
- надати можливість мешканцям гірських та високогірних населених пунктів отримувати безоплатну вторинну правову допомогу;
- стимулювання спорудження об'єктів альтернативної енергетики в регіоні.

Міністерство фінансів України не підтримує даний законопроект. Експертами Міністерства зазначається, що положення пунктів 6 і 7 нової статті 2¹, нового пункту 6 статті 3 і статті 4, що передбачають збереження існуючого адміністративно-територіального устрою гірських та високогірних населених пунктів України, збереження та підтримку існуючої розгалуженої мережі закладів культури, освіти та медичних закладів, збереження територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади не підтримуються, оскільки зазначені питання мають вирішуватися комплексно.

Слід зазначити, що Кабінетом Міністрів України 03.04.2019 р. схвалено Концепцію розвитку гірських територій українських Карпат, з урахуванням положень якої та на виконання Указу Президента України від 22.07.2019 № 543/2019 “Про розвиток регіону українських Карпат” вже прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2019 р. № 880 “Про затвердження Державної програми розвитку регіону українських Карпат на 2020-2022 роки”. Вищезазначеною програмою передбачається здійснення комплексних заходів, спрямованих на стимулювання соціально-економічного розвитку, зокрема формування конкурентоспроможної багатогалузевої економіки Карпатського регіону, нарощування людського і соціального капіталу, розвитку партнерства держави і бізнесу, ефективного використання існуючих та запровадження нових фінансових інструментів регіонального розвитку.

Але політика субсидіювання та додаткового закріплення на законодавчому рівні підвищених коефіцієнтів при розрахунку розміру медичної та освітньої субвенцій, соціального стимулювання мешканців гірських населених пунктів є дискримінаційною стосовно мешканців інших населених пунктів, породжує зловживання, призводить до зростання внутрішньорегіональної соціальної напруженості та не забезпечує комплексного розв'язання проблем, пов'язаних з певними інфраструктурними та екологічними обмеженнями, зумовленими природною специфікою гірських територій.

Міністерство освіти і науки України зазначає, що запропоновані підвищення розміру державних пенсій, стипендій, всіх передбачених чинним законодавством видів матеріальної допомоги для осіб, що працюють, проживають або навчаються на території населеного пункту, якому надано статус високогірного потребуватиме додаткових коштів з державного бюджету.

Крім того, згідно Закону України “Про оплату праці”, доплати, надбавки, заохочувальні та компенсаційні виплати включено до розміру мінімальної заробітної плати. А тому, відповідні запропоновані зміни мають вноситися до Кодексу законів про працю України та Закону України “Про оплату праці”.

Міністерство соціальної політики України вважає, що законопроект потребує доопрацювання. Експерти цього Міністерства зазначають, що законопроект не узгоджується із Законом України “Про оплату праці”, крім того, з наданням додаткових преференцій пенсіонерам, які проживають на території населеного пункту зі статусом гірського, будуть поставлені в нерівні умови пенсіонери інших категорій.

А відповідно до статті 6 Закону України “Про статус гірських населених пунктів в Україні” громадяни, які проживають на території населеного пункту зі статусом гірського, вже отримують збільшені на 20 відсотків розміри державних пенсій, стипендій, всі передбачені чинним законодавством види державної матеріальної допомоги громадянам.

Міністерство розвитку громад та територій України не підтримує зазначений законопроект. Обґрунтовується це кількома причинами. Перш за все тому, що законопроектом пропонується внести зміни до Закону України “Про альтернативні джерела енергії” в частині стимулювання спорудження об’єктів альтернативної енергетики в гірських районах. Проте з метою стимулювання розвитку сфери альтернативної енергетики вже впроваджені законодавчі стимули та фінансові механізми, які дозволяють забезпечувати рентабельність таких проектів.

Крім того, законопроект передбачає значні видатки, що матимуть вплив на показники Державного та місцевих бюджетів. Разом з тим, авторами законопроекту не додано фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки).

Національна академія педагогічних наук України не має зауважень і пропозицій до зазначеного законопроекту.

Головне науково-експертне управління за результатами експертизи законопроекту висловило низку зауважень.

Зазначається, що цей законопроект є альтернативним до проекту Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення державних гарантій для громадян, які проживають в гірських та високогірних населених пунктах” (реєстр. № 2003 від 03.09.2019). Оскільки внесений законопроект значною мірою дублює положення проекту № 2003, до нього можуть бути висловлені ті ж зауваження і пропозиції. Але є й відмінні зауваження.

Окремі з них наводяться нижче.

Наприклад, пропонується принцип державної гірської політики **“концентрація виробничої діяльності”** (п. 4 ч. 3 нової ст. 11 Закону), сформульований як **“компактне розміщення виробничо-господарських об’єктів, інфраструктури, трудових ресурсів у безпосередній близькості до сировинно-енергетичних джерел”**, потребує належного обґрунтування, зокрема, в частині трудових ресурсів, особливо у випадку відкриття нових **сировинно-енергетичних джерел на територіях, на яких відсутнє населення**, яке є постачальником трудових ресурсів, або ж серед місцевого населення відсутні працівники відповідної професії та/або кваліфікації.

Закон потребує термінологічної єдності. Непродуктивною є практика насичення Закону (в доповнення до існуючих у ньому термінів на кшталт – **“гірська місцевість”** (ст. 1), **“гірський регіон”** (ст. 3), **“гірський район”** (ст. 6)) додатковими, різними за змістом, термінами без належної їх кваліфікації, що суттєво ускладнює розуміння відповідних правових норм та може негативно позначитися на їх правозастосуванні.

Пропонується у новій ст. 21 Закону спектр пріоритетів державної підтримки розвитку гірських та високогірних населених пунктів охоплює практично усі напрями їх соціально-економічного та екологічного розвитку, що, власне, нівелює значення пріоритету як такого. Реальні пріоритети в реалізації державної гірської політики мають визначатись через систему конкретних, законодавчо визначених, державних гарантій у тій чи іншій сфері суспільних відносин. За відсутності відповідних механізмів реалізації кожного з визначених пріоритетів такі мають декларативний характер.

Що стосується сфери освіти, то необхідно замінити формулювання **“вищий навчальний заклад”** на **“заклад вищої освіти”**, що відповідатиме термінології, яка вживається у Законі України **“Про вищу освіту”**.

Крім того, припису абз. 2 ч. 6 ст. 5 Закону України **“Про освіту”**, згідно з яким **“держава створює сприятливі умови для отримання якісної освіти на території населеного пункту, якому надано статус гірського або високогірного”**, бракує юридичної визначеності та однозначності сприйняття, що, у свою чергу, **не відповідає конституційному принципу верховенства права** (у частині забезпечення правової визначеності, ясності і недвозначності норм, як складових цього принципу).

Враховуючи вищезазначене, Комітет Верховної Ради України з питань науки, освіти та інновацій **в и р і ш и в:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України **“Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання економічного розвитку та забезпечення соціальної стабільності гірських та високогірних населених пунктів”** (реєстр. № 2003-1 від 16.09.2019), поданий народними депутатами України Лопушанським А.Я., Княжицьким М.Л., повернути на доопрацювання.

2. Рішення Комітету надіслати до Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

Голова Комітету

С.В. Бабак